

FATABUREN

Medlemsblad för Föreningen Auktoriserade Translaterer

Årgång 19

Februari 2008

nr 1

Ansvarig utgivare: Adolf Dahl; redaktör: Kerstin E Wallin

ATT ANTECKNA I ALMANACKAN:

FAT:s ÅRSMÖTE 2008, DEN 29 MARS KL. 14.00

Ytterligare information följer.

OBS: Kom gärna med förslag till mottagare av FAT:s grodpris!

RAPPORT FRÅN FAT:S 75-ÅRSKALAS – VI BORDE FESTA OFTARE!

Inom FAT brukar vi gnälla lite smått över att medelåldern i gruppen translaterer är så hög, men nu har även själva föreningen fyllt 75 år! Glädjande många av medlemmarna var med och firade vårt jubileum i Stockholm den 8 december, och det var ju faktiskt också meningen. Med inbjudna gäster var vi 100 personer som deltog i eftermiddagens konferens och som åt kvällens utsökta middag.

Konferensen inleddes med en kort titt på FAT:s utveckling, som började 1932 med 15 translaterer och nio språk. Idag är vi snart 300 som täcker in 33 språk. Till en början handlade det om europeiska språk plus ryska, men idag har vi en betydande språklig bredd med albanska, arabiska, grekiska, japanska, kinesiska, persiska, sorani, och ungerska samt flera av de baltiska, romanska och slaviska språken.

Olle Josephson, som är Språkrådets chef, anknöt till vad som hänt i Sverige på språkområdet i sitt informativa och inspirerande föredrag *Från 9 språk till 33 till 150 – språkpolitik för det mångspråkiga Sverige*. Det väckte också frågor om vad vi som organiserade översättare kan göra på språkpolitikens område för att t.ex. värna kvalitén i översättandet framför allt för myndigheter och institutioner.

Mer om Olle Josephson kan du läsa på annan plats – han tilldelades nämligen 2007 års FAT-pris under konferensen. Efter prisceremonin förhöjdes stämningen ytterligare av en musikstund med de unga musikerna Melissa Jakobson och Andreas Lavotha som på ett utsökt sätt framförde stycken för piano och cello av Sjostakovitj, Brahms och Fauré. Ett stort tack till vår kollega James Hurst som sponsrade det programslaget.

Till sist lyssnade vi till översättaren och författaren Erik Andersson, som kåserade om *Översättarens anmärkningar*, som också är titeln på hans (dag)bok om nyöversättningen av Tolkiens *Ringarnas herre*. Här fick vi facköversättande translatorer inblick i ett helt annat översättarliv, med dess glädjeämnen och motgångar. Hur gör man t.ex. för att klara förlagets deadline när man får ryggsnitt? Jo, man hyr en hjälp från Manpower. Gissa hur det gick...

Under konferensen och vid middagen uppvaktades FAT av Kammarkollegiets Leena Carlstedt med en gåva till Erik Wellanders fond; av TÖI och Christine Lalander med vackra böcker; Språkrådet med blommor och sång av Birgitta Lindgren och Olle Josephson samt av SFÖ genom Nadja Chekhov och Karin Grönwall som förärade oss den mycket vackra glasskulpturen *Dreams* av Bertil Vallien. Och sist, men inte minst, överräckte Liisa Laakso-Tammisto från Finlands översättar- och tolkförbund en stärkande present i form av Koskenkorva kryddad med johannesört. Den kan avsmakas på årsmötet. Våra kolleger i Dansk Translatørforbund kunde inte vara med i Stockholm, men uppvaktade med en fantastisk blombukett som väntade hemma hos ordföranden efter festen.

Jag tror alla uppskattade konferens- och festarrangemanget, men jag undrar ändå om det inte främst var möjligheten att träffas och umgås med kolleger som var den största behållningen. Flera hörde av sig efter festen och framhöll just det. Här samlades medlemmar från hela landet – och Åland – vilket annars är ovanligt i vår förening. Många skämtade om att FAT borde ordna en stor fest varje år, och inte bara vid jubileumsåren. Frågan är om vi inte borde ta den idén på allvar för att underhålla de goda kontakterna och skapa ett återkommande tillfälle att i konferens- eller seminarieform diskutera yrkes- och språkfrågor och umgås.

Vi tackar Terry Williams för bilderna. Fler kommer att finnas på vår hemsida.

Kajsa Pehrsson, ordförande

ÅRETS FAT-PRIS TILL OLLE JOSEPHSON

FAT har sedan 1992 delat ut ett pris till "enskilda personer för föredömliga gärningar till gagn för översättning till eller från svenska".

Årets pris delades ut vid FAT:s 75-årsjubileum och gick till Språkrådets chef Olle Josephson. Prisjuryns motivering är att han genom sin verksamhet i Språkrådet – tidigare Svenska språknämnden – som praktiskt verksam språkvårdare, språkrådgivare och språkdebattör i hög grad underlättat yrkesöversättarnas arbete, och då särskilt när det gäller översättning till svenska.

Olle Josephson har forskat om svåra samhällsord, svensk sakprosa och folkrorelsernas roll i 1900-talets svenska språkhistoria. Han deltar mycket aktivt i den språkpolitiska debatten och

är en av dem som skriver den läsvärda Språkspalten i Svenska Dagbladet. I boken ”*Ju. Ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige*” (utgiven 2004) ger Olle Josephson sin syn på det svenska språksamhället och språkvårdens uppgifter. En av de tidigare FAT-pristagarna, DN:s språkvårdare Catharina Grünbaum, skrev så här om boken:

"Ju" är det mest angelägna som finns att läsa i dag om språksituationen i vårt land och om attityder till det mesta som rör språkval och språkbruk. Alla som över huvud taget uttalar en åsikt om svenska språket, om hemspråksundervisning, om engelska som vetenskapsspråk, om vem som bestämmer över språket, om det nya niandet, om före och innan, om det öppna ö-ljudet, om språkets förfall, borde läsa "Ju".

Vi gratulerar än en gång till FAT-priset och hoppas att många FAT-medlemmar vill följa Catharina Grünbaums rekommendation och fördjupa sig i ”*Ju*”.

Kajsa Pehrsson

FÖRÄNDRINGAR I MEDLEMSKÅREN

Vi välkomnar **Teija Åman** som blivit auktoriserad från finska.

Marianne Thormählen (till/från engelska) och **Anthea van Santen** (till engelska) avvecklar översättningsverksamheten och har begärt utträde ur föreningen vilket beviljats.

Avliden kollega

Vår kollega **László Roboz**, translator till ungerska, gick bort julaftonen 2007. Han kom år 1956 vid 25 års ålder till Sverige från Ungern i samband med den sovjetiska invasionen. Hans startkapital i det nya landet var förutom hans begåvning de goda kunskaper i ryska han förvärvat redan i hemlandet. Hans håg stod till teatern men ödet ville annorlunda: han fick senare arbete hos Alfa Laval AB, bl.a. tack vare sina ryskkunskaper. László stannade hos företaget hela sin aktiva tid och var tidvis stationerad bl.a. i Sovjetunionen och Polen. Han avslutade sin karriär som vd för ett Budapest-baserat dotterföretag till Alfa Laval. Det måste ha känts som en triumf för honom att på detta sätt få återvända till den stad han flytt undan det pansrade våldet.

Vi lärde känna varandra redan 1965, när vi båda arbetade som ryska översättare hos Alfa Laval. László besatt en bred bildning som han gärna delade med sig av. Detta i förening med hans försynthet och - inte minst - humor gjorde det lätt att trivas i hans sällskap. Min vänskap med László varade i 43 år. Nu är han borta och saknaden efter honom känns stor.

Tomas Öhrn

KONFERENSER I APRIL OCH MAJ

I år hålls SFÖ:s konferens i Västerås 25-27 april. Temat är *Översättning – ett mysterium?* FAT är inbjudna att delta för att informera om translatorsyrket med infobord och en föreläsning som fått rubriken *Auktorisation – inte särskilt mystiskt...* Se information om SFÖ-konferensen på www.sfoe.se.

FAT är också inbjudet att delta i the Ninth International Forum – Interpreting and Translating at Court and for Public Authorities som anordnas av Committee for Court Interpreting and Legal Translation inom FIT. Konferensen äger rum 29 maj-1 juni i Tampere i Finland. FAT ska delta i en rundabordsdiskussion på temat *Court interpreter AND court translator VERSUS Court interpreter OR court translator?* I många länder hänger tolk- och översättaryrkena ihop, medan det t.ex. i de nordiska länderna är två skilda yrken, med särskilda examinationsförfaranden och man kommer alltså att diskutera för- och nackdelar med de olika systemen. Information om FIT-konferensen finner du på FIT:s webbplats www.fit.itf.org.

Kajsa Pehrsson

FAT:S FRAMTIDA STYRELSE(R)

Valberedningens arbete med att få fram ett förslag till styrelse för den närmaste framtiden har pågått sedan några månader tillbaka och närmar sig (förhoppningsvis) sitt slut. Dessförinnan vill vi dock - innan årsmötet - först höra bland föreningens medlemmar om det finns medlemmar som skulle kunna tänkas vara intresserade av att arbeta med vår förenings utveckling.

Om du själv känner dig manad eller om du känner någon kollega som skulle kunna tänka sig att arbeta inom styrelsen, ber vi dig höra av dig till valberedningen (Paula Ehrnebo, David Jones, Franco Molinari, Bo Widegren). Tänk till och tack på förhand!

Bo Widegren, Sammanställande i valberedningen

UPPHANDLINGAR - IGEN

APOTEKET AB: utdrag ur anbudsinvitan

Kompetens: Översättare som kommer att användas skall vara auktoriserade translatorer till och från de aktuella språken, enligt Kammarkollegiets krav, eller uppfylla motsvarande kunskaper. Intyg om detta skall bifogas anbudet.

Krav på språk: Anbudsgivaren skall kunna leverera översättningar från/till engelska, tyska och spanska samt bör även kunna leverera översättningar från/till kinesiska, polska, arabiska, persiska, somaliska, ryska, SKB, finska, albanska, turkiska, pashtu och kurdiska (sorani). Samma översättare bör användas för respektive språk under hela avtalstiden, detta för att ge kontinuitet i arbete och resultat. Anbudsgivaren bör bifoga en lista innehållande namn och erfarenhet på de personer som avses användas för respektive språk.

Vid bedömningen av anbudet ska följande viktning tillämpas: tjänst 40 %, kapacitet 25 %, pris 20 % och referenser 20 %.

RPS anbud ärende 435-922

RPS har startat en ny upphandlingsrunda och den är i allt väsentligt utformad efter den förra. År 2007 omsattes ca 17 miljoner kronor under de avtal som då slöts. Den nya anbudsperioden omfattar tiden fram till sista juni 2010 med möjlighet till förlängning till år 2012.

Till skillnad mot förra gången förekommer ordet "kvalitet" nu i anbudsinvitan, men enbart i fråga om kvalitetssäkring av underleverantörer. Liksom tidigare krävs att anbudsgivare ska ha haft en omsättning på minst fem miljoner kronor under det senaste verksamhetsåret. Några krav på auktoriserade translatorer finns inte. I prisbilagan står dock att pris ska uppges för auktoriserad translator och icke-auktoriserad translator (sic!).

Tre leverantörer ska antas för engelska respektive frekventa språk och övriga språk; alltså totalt nio. Ska-kraven gäller bredd (antal språk som kan "levereras"), tillgänglighet, leveranstider, sekretess och redovisning (för RPS administrationsavgift på en procent). Vid bedömningen av anbud som uppfyller "ska-kraven" viktas pris till 90 % och referenser till 10 %.

Kommentar

När det gäller Apoteket AB är det mycket glädjande att se att man kräver auktoriserad translator och att priset inte väger tyngst när anbudet ska bedömas. Det återstår emellertid att försöka få klarhet i vad man menar med kunskaper som motsvarar auktorisation.

När det gäller RPS kan man bara sucka – i alla fall gör jag det. Med anledning av den kritik som riktades mot den förra upphandlingen, har FAT skrivit till RPS och framfört synpunkter

inför den nya. Brevet kan läsas på vår webbplats. Begreppsförvirringen kvarstår – ”icke-auktoriserad translator” trots att en translator är detsamma som en auktoriserad översättare...

I dessa dagar, då politikerna lyfter fram ”auktorisering” som kvalitetsgaranti (t.ex. för lärare och apotekspersonal), vore det kanske på sin plats att påminna dem om hur myndigheterna förhåller sig till auktoriserade översättare och tolkar...

Kerstin E Wallin

HIERONYMUSDAGEN 2007 I LUND

I Lund-Malmöregionen finns sedan 15 år Översättarna i Sydsverige, ett nätverk av olika kategorier översättare som har arrangerat Hieronymusdagarna på Språk- och Litteraturcentrum, SOL, i Lund. I år firades Hieronymus den 20 september, och temat var *Yrke: översättare*. Under den första timmen var översättare av alla kategorier, översättarutbildare och förlagsarbetare till hands i foajén för att svara på frågor från studenter och andra intresserade.

Därefter följde en timme i hörsalen där Inger Johansson presenterade tre representanter för översättarkåren med ett träffande citat av Horace Engdahl: ”Det är inte engelska som är världsspråket, det är översättning.”

Först ut var Helén Enqvist, skönlitterär översättare från franska, som berättade om sin snåriga och envisa väg till det egna förlaget [sekwa]. Helén gjorde succé på bokmässan vilket vi kan läsa om på www.sekwa.se. Förlaget specialiserar sig på unga, kvinnliga författare och man har redan gett ut flera kritikerrosade titlar, *Insekt* av Claire Castillon, *Nattens inre* av Léonora Miano och *Ner med slöjan!* av Chahdortt Djavann. Naturvetaren Fredrik Vrang berättade sedan hur han lät humaniora ta över och startade sitt eget översättningsföretag Ordfokus. Hans målmedvetenhet och effektivitet borde vara en källa till inspiration för blivande unga facköversättare. Fredriks bästa råd är att lära sig skriva med alla fingrarna och att aktivt söka jobb på flera ställen. Den allmänlitterära tvåspråkiga engelsk-svenska översättaren Katarina Trodden berättade slutligen om sina specialiteter journalistik och populärvetenskap och om sitt aktuella arbete med en stor jubileumsbok om Ingmar Bergman.

Huvudtalaren och facköversättaren Sven Borei utgick från betydelsen av ordet *kåseri* då han filosoferade över ämnet *Översättning – ett arbete eller en livsåskådning?* Åhörarna fick med sig i hemläxa att översätta det skånska ordet *pågablära* till sitt eget språk med bibehållande av alla dess kulturella konnotationer.

Vid det avslutande minglet bjöd SFÖ på förfriskningar. Samtalet blev livligt och kontakter knöts. Med denna tredje Hieronymusdag i Lund tackade arrangörsgruppen med Inger Johansson i spetsen för sig och hoppas på att nya krafter tar över nästa år. Vi tackar för det fina initiativet och hoppas på en fortsättning. Inger förtjänar att i lugn och ro få avsluta sitt stora arbete med översättningen av den rumänska författaren Mircea Certeauscu trilogi *Orbitör*. I OBS i P1 kunde vi höra om hennes arbete med att ”göra läslig svenska av språket hos en författare som vill ha in hela världen i sin bok” utan tillgång till lämpliga ordböcker. Bravo!

Birgitta Önnerfält

TRANSLATÖRDAGEN I OSLO

Som representant för FAT deltog jag den 27 oktober 2007 i Statsautoriserte Translatörers Forenings (STF: www.statsaut-translator.no) årliga konferens i Oslo.

Egentligen mjukstartade konferensen redan kvällen innan med middag på en Thai-restaurang i centrala Oslo. Många av konferensdeltagarna hade mött upp och vi hade en mycket trevlig kväll med samtal om allt från Pattie Smiths musik till olika språkfrågor, bl.a. det speciella norska fenomenet med två språk, nynorska och bokmål. Jag kunde konstatera en något lägre medelålder än på FAT:s sammankomster vilket möjligen kan bero på att även översättare utan auktorisation har möjlighet att delta i STF:s konferenser.

Konferensdagen inleddes med en föreläsning av lingvisten Inger Moen om språkinläring. Hon tog bl.a. upp en aktuell och omdebatterad fråga, den om en ”universell grammatik”. Intressant var också

hur olika skador och sjukdomar i hjärnan kan påverka talet. "Foreign accent syndrome" innebär en förlust av förmågan att behålla det vanliga uttalet, i stället får den som drabbas ett uttal som påminner om en utländsk accent.

Professor Finn-Erik Vinje, Institutet för lingvistik och nordiska språk, talade om tendenser i modernt norskt språkbruk. Han följdes av Paal Frisvold, lobbyist i Bryssel, väl insatt i beslutsprocesserna inom EU och inte minst en medryckande och rolig talare. Han sa mycket som var tankeväckande, bl.a. att lobbyverksamheten inte handlar om att påverka utan framför allt om att finna utrymme där man kan delta i processen och medverka till att utforma ett regelverk. Likaså betonade han vikten av att bilda allianser/nätverk, att finna rättsakter som omfattar aktuell problemställning och att tro på det man eftersträvar.

Hilde Fiva, auktoriserad tolk och socialantropolog, talade om sin masteruppsats i socialantropologi på ämnet kvalitet i det tolkade samtalet i offentlig sektor. Kui Zhu, auktoriserad translator och tolk, tog upp kulturella utmaningar och ekvivalensproblem i översättningar från norska till kinesiska. Dagen avslutades med en orientering om olika företagsformer aktuella för deltagarna.

Under dagen utdelades också STF:s årliga stipendium på 10 000 kr. Stipendiet ges för fortbildning efter egen ansökan till en eller flera av föreningens medlemmar. Det här året delades stipendiet av två personer som båda planerar att använda pengarna för deltagande i konferenser utomlands.

Ett ämne som kom upp i samtal jag hade med deltagare var situationen för auktoriserade translatorer i förhållande till olika myndigheter. STF har i möte med kunskapsdepartementet diskuterat problemet med oseriösa aktörer som finns på marknaden och som anlitas av myndigheter. Gensvaret var positivt och STF räknar med att utveckla kontakten med departementet.

Ingegerd Telestam

TIPS OM NYA HJÄLPMEDEL

Regeringskansliet och UD har tillsammans med Sida givit ut *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management* på engelska/svenska och svenska/engelska, till hjälp för alla som arbetar med texter som rör bistånd och utvärderingar. Ordlistan bygger på arbete som gjorts inom ett nätverk av biståndsorgan knutet till Development Assistance Committee (DAC) hos OECD. Syftet med den är att skapa en gemensam internationell vokabulär för utvärdering och resultatstyrning av internationellt utvecklingsbistånd.

Ordlistan är välkommen, i synnerhet som föreslagna svenska översättningar oftast undviker svengelskan. För 'feedback' rekommenderas 'återkoppling' och för 'sustainability' 'bärkraft' (med hållbarhet inom parentes). För 'outcome' förordas 'effekt på kort och medelång (sic!) sikt, med 'outcome' inom parentes. Då är det synd att man inte orkade hela vägen. 'Outputs' blir 'outputs', 'rating system' blir 'rejtningssystem' och 'fungibility' blir 'fungibilitet'. Den som liksom jag arbetar med romanska språk tänker i det sistnämnda fallet omedelbart på mindre trevlig svamp, men som tur är finns det förklaringar till alla ord.

Ordlistan finns nu på engelska, franska, spanska, portugisiska, kinesiska, ryska, japanska, italienska, swahili och turkiska. En arabisk version är på gång. Den engelsk-svenska-engelska versionen kan beställas hos sida@sida.se och övriga språk hittas på OECD:s webbsida

Kerstin E. Wallin